

Παντελής Γεωργογιάννης
Επιμέλεια

60
Διεθνές Συνέδριο

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Ελληνικά ως δεύτερη
ή ξένη γλώσσα

Τόμος Ι

Πάτρα, 11 - 13 Ιουλίου 2003

Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο
Πανεπιστημίου Πατρών

Πάτρα 2014

Παντελής Γεωργογιάννης
Επιμέλεια

6ο Διεθνές Συνέδριο
με κριτές

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Ελληνικά ως δεύτερη
ή ξένη γλώσσα

Πάτρα, 11-13 Ιουλίου 2003

Τόμος I

Επιστημονική σειρά:
Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση

Πάτρα 2014

Όλα τα αντίγραφα υπογράφονται από τον κάτοχο του copyright.

Copyright ©: Παντελής Γεωργογιάννης

Διεύθυνση: Αντωνίου Οικονόμου 8, 26504 Άγιος Βασίλειος, Πάτρα
Τηλ: +30 6944346420
<http://www.georgogiannis.gr>
E-mail: pantelis.georgogiannis@gmail.com

Τίτλος : Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα
Τόμος I

**Επιστημονική
σειρά:** Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση

**Ηλεκτρονική
στοιχειοθεσία:** Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Πολιτών - Μελιτζάνη Ειρήνη

ISBN: 978-960-8206-64-9

SET: 978-960-8206-66-3

σ.σ. 498 σχήμα 17,5 X 25 εκ.

Όλα τα κείμενα δημοσιεύονται με ευθύνη των συγγραφέων τους

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε άλλο μέσο, χωρίς σχετική άδεια του κατόχου του Copyright.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Πρόεδρος:

Γεωργογιάννης Παντελής, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών

Αντιπρόεδρος:

Βεργίδης Δημήτριος, Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών

Ταμίας:

Λάγιος Βασίλης, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Επιστημονικός συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Γραμματέας:

Κουλουρίδη Ουρανία, Πτυχιούχος Τουριστικών Επιχειρήσεων Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών, Επιστημονικός συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Μέλη:

Μάντης Νικόλαος, Δρ Πανεπιστημίου Αθηνών - Ψυχολόγος - Διδάσκων Π.Δ. 407/80, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο & Διδάσκων Π.Δ. 407/80, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών

Μπομπαρίδου Χρυσή, Υποψήφια Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Παντελοπούλου Κατερίνα, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Πίγκα Μαρία, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Ντίλιου Αργυρούλα, Φιλολόγος, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Αυγέρη Ιωάννα, Τελειόφοιτος Τουριστικών Επιχειρήσεων Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Βουκελάτος Σωτήριος, Απόφοιτος Τμήματος Οικονομίας και Διοίκησης Επιχειρήσεων Ι.Ε.Κ. Πατρών, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Αλεξανδρή Σπυριδούλα, Πτυχιούχος Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Επεξεργασία κειμένων σε Η/Υ:

Αυγέρη Ιωάννα, Πτυχιούχος Τουριστικών Επιχειρήσεων Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Πίγκα Μαρία, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Λάγιος Βασίλης, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Επιστημονικός συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Εξώφυλλο:

Λάγιος Βασίλης, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Επιστημονικός συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Αυγέρη Ιωάννα, Πτυχιούχος Τουριστικών Επιχειρήσεων Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Περιεχόμενα

Πρόλογος	13
Πανηγυρική Συνεδρία	15
Διαπολιτισμική Εκπαίδευση	29
Ευρωπαϊκά σχέδια συνεργασίας για την κατάρτιση εκπαιδευτικού προσωπικού σχολικών ιδρυμάτων - Μια εφαρμογή στη Διαπολιτισμική εκπαίδευση	31
<i>Ρουσσάκης Ιωάννης, Εκπαιδευτικός, Μ.Εδ., Υποψήφιος Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Αθηνών</i>	
<i>Χατζηνικολάου Αμαλία, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια στην Κατεύθυνση Συγκριτικής Παιδαγωγικής Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Αθηνών</i>	
Η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης σε ενήλικες παλινοστούντες στο πλαίσιο των προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης	39
<i>Βελισάριος Ανδρέας, Εκπαιδευτικός Δ.Ε., Υποψήφιος Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
<i>Φραγκούλης Ιωσήφ, Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, Διδάσκων Π.Δ. 407/80, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
<i>Φραγκούλη Αλεξάνδρα, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Ε.Α.Π.</i>	
Τάξεις Υποδοχής στο Δημοτικό σχολείο: Πλαίσιο λειτουργίας και μία μελέτη περίπτωσης	44
<i>Πάσουλα Ειρήνη, Δρ. Παιδαγωγικής, Πανεπιστήμιο Λονδίνου, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i>	
Η ευρωπαϊκή διάσταση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης - Μία ματιά σε μια «άλλη» κοινωνία	52
<i>Ορκοπούλου Σμαρώ, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i>	

Διαπολιτισμική εκπαίδευση. Από ποια θεωρία σε ποια πράξη;	59
<i>Μανωλάς Δημήτριος, Εκπαιδευτικός Π.Ε. Καραλής Βάιος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i>	
Διαπολιτισμική εκπαίδευση και Διαθεματική - Διεπιστημονική προσέγγιση	64
<i>Κλαμπανιστή Ευφροσύνη, Διδάκτωρ Κλασικής Φιλολογίας, Εκπαιδευτικός Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων</i>	
Εκπαιδευτικές καινοτομίες – Διαπολιτισμική εκπαίδευση	70
<i>Σαμπάνη Σωτηρία, Σχολική Σύμβουλος Δ.Ε., 38η Περιφέρεια Ν. Αθηνών Δημόπουλος Γεώργιος, Διευθυντής Δ' Διεύθυνσης Π.Ε. Αθηνών</i>	
Η Διαπολιτισμική Αγωγή στο πλαίσιο διαθεματικών προεκτάσεων της πολυγλωσσίας και του πολυπολιτισμού	78
<i>Ευαγγελία Καγκά, Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>	
Διδάσκοντας κοινωνικές δεξιότητες με στόχο να δημιουργήσουμε πολυπολιτισμικά σύμφωνες τάξεις - Ένα σχέδιο για την «ενέλικτη ζώνη» και το ολοήμερο σχολείο	82
<i>Καραμπάτσος Αντώνης, Διδάκτωρ Παιδαγωγικής, Σχολικός Σύμβουλος, Διδάσκων Α.Τ.Ε.Ι. Αθηνών Γιώτης Γεώργιος, Δάσκαλος Μετεκπαιδευόμενος Κρεμμυδιώτη Γεωργία, Δασκάλα Μετεκπαιδευόμενη</i>	
Ανάγκες για εφαρμογή της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Μελέτη περίπτωσης	90
<i>Παλαιολόγου Νεκταρία, Δρ. Πανεπιστημίου Αθηνών στις Επιστήμες της Αγωγής</i>	
Μετακινούμενοι πληθυσμοί: η ψυχολογική διάσταση και το αίτημα της εκπαιδευτικής & κοινωνικής ενσωμάτωσης	101
<i>Γιαννάκου Αναστασία, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Κοινωνική Λειτουργός, Υποψήφια Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Essex</i>	
Μαθήτριες Τ.Ε.Ε. διερευνούν την ύπαρξη στερεοτύπων και προκαταλήψεων σε Πρόγραμμα Αγωγής Υγείας	109
<i>Μαρία Μπεζιρτζόγλου, Εκπαιδευτικός Δ.Ε., Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Bath - U.K.</i>	
Στάσεις και απόψεις των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για τη συνεργασία τους με τους γονείς των αλλοδαπών μαθητών	116
<i>Κανακουσάκη Ειρήνη, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Υποψήφια Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών, Αποσπασμένη στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο</i>	
Η διγλωσσία στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα	123
<i>Ανδρέου Γεωργία, Δρ. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Διδάσκουσα Π.Δ. 407/80, Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας Τερλεκτή Μαρία – Εμμανουέλλα, Φοιτήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας Χαρίτου Ειρήνη – Χρυσοβαλάντου, Φοιτήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας</i>	

Τακτικές «επιβίωσης» αλλοδαπών μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία	129
<i>Μπομπαρίδου Χρυσή, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Manchester, Υποψήφια Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
<i>Καρκούλη Μαρίνα, Τελειόφοιτος Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
<i>Μάντης Νικόλαος, Δρ Πανεπιστημίου Αθηνών - Ψυχολόγος - Διδάσκων Π.Δ. 407/80, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο & Διδάσκων Π.Δ. 407/80, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
Μετεκπαίδευση των δασκάλων και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση	137
<i>Τζιντζίδης Αναστάσιος, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
<i>Βεργίδης Δημήτρης, Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
Μια επίκαιρη συζήτηση για την εκπαιδευτική πολιτική της διγλωσσίας	147
<i>Πανταζής Χ. Σπύρος, Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Ν., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων</i>	
<i>Σακελλαρίου Ι. Μαρία, Λέκτορας Π.Τ.Ν., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων</i>	
Αυτοθυματοποίηση: Ο υποκειμενικός παράγων, εμπόδιο στη Διαπολιτισμική επικοινωνία και στην ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής	155
<i>Μάντης Νικόλαος, Δρ. Πανεπιστημίου Αθηνών, Ψυχολόγος, Διδάσκων Π.Δ. 407/80, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο & Διδάσκων Π.Δ. 407/80, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
Διαφορετικότητα και διαπολιτισμική αγωγή στο Νηπιαγωγείο: διλήμματα και προοπτικές	161
<i>Γκόβαρης, Χρήστος, Λέκτορας, Τμήμα Επιστημών της Αγωγής και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Πανεπιστήμιο Αιγαίου</i>	
<i>Νιώτη Νικολέτα, Εκπαιδευτικός</i>	
Η προώθηση της γλωσσικής και διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης μέσα από το Πρόγραμμα Comenius: Η εμπειρία του Νηπιαγωγείου Αιανής Κοζάνης	167
<i>Ντίνας Δ. Κωνσταντίνος, Επίκουρος Καθηγητής Π.Τ.Ν. Φλώρινας, Α.Π.Θ.</i>	
<i>Αραμπατζή Δήμητρα, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i>	
Υπηρεσίες αντισταθμιστικής εκπαίδευσης σε θέματα γλώσσας στις Τάξεις Υποδοχής και στα Τμήματα Ένταξης - Μια προκαταρκτική συγκριτική αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης	175
<i>Χαρούπιας Αριστείδης, Δρ. Πανεπιστημίου Αθηνών, Διδάσκων, Μαράσλειο Δ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Αθηνών</i>	
<i>Ημέλλου Όλγα, Δρ. Πανεπιστημίου Αθηνών, Διδάσκων, Μαράσλειο Δ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Αθηνών</i>	
Μία διερεύνηση των εξωσχολικών δραστηριοτήτων των αλλοδαπών και Ελλήνων μαθητών	184
<i>Αάγιος Βασίλειος, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
<i>Μπομπαρίδου Χρυσή, Υποψήφια Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε., Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
<i>Παντελοπούλου Αικατερίνη, Εκπαιδευτικός Π.Ε. Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	

Διαπολιτισμικές δραστηριότητες στα πλαίσια του γλωσσικού μαθήματος: η συνάντηση του ελληνικού λαϊκού πολιτισμού με τον πολιτισμό των άλλων	195
<i>Νταγιάκης Αθανάσιος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i>	
Παράγοντες που επηρεάζουν την επίδοση αλλοδαπών μαθητών της Δ΄ και ΣΤ΄ τάξης στη Γλώσσα	203
<i>Καρκούλη Μαρίνα, Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών Γεωργιογιάννης Παντελής, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε αλλοδαπούς στα πλαίσια του εκπαιδευτικού τουρισμού	212
<i>Πύγκα Μαρία, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών Κουλουρίδη Ουρανία, Πτυχιούχος, Τμήμα Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων, Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών Αυγέρη Ιωάννα, Τελεióφοιτος, Τμήμα Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων, Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών</i>	
Η συνεισφορά των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας στην ανάπτυξη της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης	219
<i>Βουρλούμη Ζωή, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Π.Ε. Ν. Ηλείας, Υποψήφια Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών Μπαρής Θεόδωρος, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακός Φοιτητής Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών Λέφα Ανδρονίκη, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Π.Ε. Ν. Αχαΐας</i>	
Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία στα πλαίσια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης - Μια εφαρμογή	226
<i>Μιχαλοπούλου Αικατερίνη, Εκπαιδευτικός Δ.Ε., Φιλολόγος, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Τμήμα Φιλολογίας, Α.Π.Θ.</i>	
Το παραμύθι ως μέσο διαπολιτισμικής γλωσσικής εκπαίδευσης	232
<i>Βερβίτης Νικόλαος, Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Τμήμα Φιλολογίας, Α.Π.Θ. Καπουρκατσίδου Μαρία, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήμα Φιλολογίας, Α.Π.Θ.</i>	
Μη ανταγωνιστικά παιχνίδια στη σχολική αυλή κατά της πολιτισμικής διάκρισης	241
<i>Νάσιου Κυριακή, Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής στο 1ο Δημοτικό Σχολείο Ναυπλίου, Πρόπονητρια Καλαθοσφαίρισης του Συλλόγου Ν.Κ.Σ. Ναυπλίου Τοκατλίδης Κωνσταντίνος, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Πτυχιούχος Φυσικής Αγωγής, Πρόπονητης Καλαθοσφαίρισης του Συλλόγου Ν.Κ.Σ. Ναυπλίου</i>	
Παραμύθια με τους «άλλους» - Διαπολιτισμική και αντιρατσιστική αγωγή μέσα από παραμύθια για τα παιδιά της Α΄ και Β΄ τάξης του Δημοτικού Σχολείου	247
<i>Ιωάννου Αφροδίτη, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i>	
Οι παραδοσιακοί χοροί ως μέσο ευαισθητοποίησης των παιδιών του ολοήμερου σχολείου στην πολιτισμική διαφορετικότητα	253
<i>Γρηγορίου Ιωάννα, Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής στο 5ο Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο Αργους</i>	

<i>Μουσταΐρας Παναγιώτης, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Υποψήφιος Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών</i> <i>Γιαννόπουλος Γεώργιος, Πτυχιούχος Τ.Ε.Φ.Α.Α. Θεσσαλονίκης</i> <i>Ιωαννίδης Κωνσταντίνος, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Διευθυντής Δημοτικού Σχολείου Αγίας</i> <i>Τριάδος Μιδέας - Ναυπλίας</i>	
Η διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού μέσα από δημοτικά τραγούδια ελληνικά και των βαλκανικών χωρών από μετάφραση, ως στοιχεία αλληλοκατανόησης*	259
<i>Κίσκιρα - Soderquist Μάρθα, Εκπαιδευτικός Δ.Ε., Φιλολόγος, Αποσπασμένη στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο</i>	
Η εισαγωγή των Νέων Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας ως μια εναλλακτική πρόταση διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος	264
<i>Μαρία Αλιφεροπούλου, Εκπαιδευτικός Δ.Ε., Φιλολόγος, Αποσπασμένη στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο</i>	
Τα «Κείμενα» στο σχολικό εγχειρίδιο Θρησκευτικών της Β΄ Λυκείου Χριστιανισμός και Θρησκευματα¹ - Διαπολιτισμική θεώρηση	271
<i>Χαρίσης Αθανάσιος, Θεολόγος, Υποψήφιος Διδάκτωρ Παιδαγωγικής, Α.Π.Θ.</i>	
Η επίδραση της γλώσσας στη διαμόρφωση της ατομικής ταυτότητας	282
<i>Γαλανόπουλος Ανδρέας, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i> <i>Γαλανόπουλος Γιάννης, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακός Φοιτητής</i> <i>Μιλιβόγεβιτς - Γαλανοπούλου Τατιάνα, Φιλολόγος</i>	
Η ετοιμότητα και η στάση των εκπαιδευτικών σε μια πολυπολιτισμική τάξη	288
<i>Πήγκα Μαρία, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Επιστημονικός Συνεργάτης του ΚΕ.Δ.Ε.Κ.</i>	
Προσπάθειες καλλιέργειας της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού - Μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής - Στα μειονοτικά σχολεία των πομακοχωρίων	299
<i>Γεωργίτσης Νίκος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i> <i>Καραγιάννης Παύλος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i>	
«Εμείς» και οι «άλλοι» στο σχολικό περιβάλλον: πρόσκληση - πρόκληση για μια διαπολιτισμική συνάντηση	304
<i>Πολύζος Νικόλαος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i>	
Εκπαίδευση Μειονοτικών Πληθυσμών	309
Μοντέλα εκπαίδευσης τσιγγανοπαίδων	311
<i>Σωτηρόπουλος Παναγιώτης, Προϊστάμενος 2ου Γραφείου Π.Ε. Δυτικής Αττικής</i> <i>Βλαχαντώνη Μαρίνα, Διευθύντρια 9ου Δημοτικού Σχολείου Αγίων Αναργύρων</i>	
Η επιμόρφωση των τσιγγάνων μητέρων για τη φύλαξη των παιδιών τους σε σχολική ηλικία	319
<i>Χρόνη Ευθυμία, Διευθύντρια 7ου Δημοτικού Σχολείου Άνω Λιοσίων, Μέλος Ι.Τ.Σ.Μ.Ε.Χ.</i>	

- Ο κοινωνικός αποκλεισμός των Τσιγγάνων Ζεφυρίου, αποτέλεσμα της κακής πληθυσμιακής και κοινωνικής τους κατάστασης** 324
Λιακόπουλος Γεώργιος, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Διευθυντής Δημοτικού Σχολείου, Μέλος Ερευνητικής Ομάδας Ι.ΤΣ.Μ.Ε.Χ.
Μανιώτης Ιωάννης, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Διευθυντής Δημοτικού Σχολείου, Μέλος Ερευνητικής Ομάδας Ι.ΤΣ.Μ.Ε.Χ.
- Οι ανασταλτικοί παράγοντες της προόδου των μουσουλμάνων μαθητών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ως σημεία εστίασης της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης – Στοιχεία έρευνας στους μουσουλμάνους δασκάλους με τη μέθοδο της δομημένης συνέντευξης** 333
Σεραφείμ – Ρηγοπούλου Ευαγγελία, Δρ. Επιστήμων της Αγωγής Δ.Π.Θ., Σχολική Σύμβουλος
- Ομορφιά της πολυχρωμίας - Εκπαίδευση μουσουλμανοπαίδων Δυτικής Θράκης** 343
Κωστούλα Π. Ιωάννα, Εκπαιδευτικός Π.Ε.
- Η διαθεματική προσέγγιση στη μειονοτική εκπαίδευση. Προσχολική – πρώτη σχολική εκπαίδευση** 352
Δήμος Πασχάλης, Εκπαιδευτικός Π.Ε. Υποψήφιος Διδάκτωρ, Δ.Π.Θ., Υποδιευθυντής 4/Θ Μειονοτικού Σχολείου Δημαρίου, Επιμορφωτής Ι.Ε.Κ. Ξάνθης
- Εκπαιδευτική στήριξη μουσουλμανοπαίδων ως παράγοντας ένταξης στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα** 359
Χαλήλ Καραντάη, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Απόφοιτος Ε.Π.Α.Θ., Πρόεδρος Δ.Σ. Δάσκαλων Μειονοτικών Σχολείων Ν. Ξάνθης Αποφοίτων Ε.Π.Α.Θ., Υπεύθυνος Τμημάτων Ενισχυτικής Διδασκαλίας Ξάνθης
- Εκπαιδευτική διαπολιτισμική στήριξη μουσουλμανοπαίδων ως παράγοντας συμβολής στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και παράγοντας ένταξης στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα** 363
Δερτιμάν Μεχμέτ, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Απόφοιτος Ε.Π.Α.Θ., Διευθυντής Μειονοτικού Σχολείου
Αχμέτ Γκιουνέρ, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Απόφοιτος Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Π.Θ., Δάσκαλος σε Τμήματα Εκπαιδευτικής Διαπολιτισμικής Στήριξης Μουσουλμανοπαίδων
- Από τα μειονοτικά σχολεία στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση - Εκπαιδευτική ένταξη ή προβληματικές όψεις των διαστάσεων της μαθητικής διαρροής και σχολικής αποτυχίας** 370
Κελεσίδης Γεώργιος, Σχολικός Σύμβουλος
Μαραγκός Σάββας, Συντονιστής Μειονοτικών Σχολείων
- Διεθνή και Ελληνικά Μεταναστευτικά Ρεύματα** 381
- Εκκλησίες Ελλήνων Διασποράς: Εκκλησίες Ελληνικών Παρουκιών στον Ευρωπαϊκό Χώρο** 383
Πετρονώτης Αργύρης, Αναπληρωτής Καθηγητής Α.Π.Θ.
Γεωργιτσογιάννη Ευαγγελία, Επίκουρος Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

- Το φαινόμενο της ελληνικής διασποράς στην Αφρικανική ήπειρο – Η διαμόρφωσή του και οι προοπτικές του - Η περίπτωση των Ελλήνων του Καμερούν** 391
Μεταξίδης Α. Νικόλαος, Εκπαιδευτικός Δ.Ε., Αποσπασμένος στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Bordeaux
- Η εκπαίδευση της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας στο μεσοπόλεμο** 399
Γκόγκας Θεμιστοκλής, Δρ. Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Keele, Εκπαιδευτικός Π.Ε.
- Η διαχρονική παρουσία της ελληνικής γλώσσας στη Νότιο Ιταλία.**
Οι ελληνόφωνοι πληθυσμοί σήμερα – Διαπιστώσεις και προβληματισμοί 408
Σιδηροκαστρίτης Ιωάννης, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Υποψήφιος Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- Έλληνες μετανάστες από την Αλβανία. Η κοινωνία των Ελλήνων της Χιμάρας** 416
Μαλκίδης Θεοφάνης, Λέκτορας στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας & Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών, Δ.Π.Θ.
- Μεταναστευτικά ρεύματα από την Ελλάδα προς το εξωτερικό – Παλιννόστηση και αλλοδαποί στην Ελλάδα από το 1960 μέχρι σήμερα – Διαπολιτισμική πρόκληση και αντιμετώπιση** 425
Μπίκα Αμαλία, Εκπαιδευτικός Π.Ε.
- Οι πρώτοι Έλληνες μετανάστες στην Αμερική. Νέα Σμύρνη 1768 - 1777** 428
Σιδηροπούλου Μαρία, Φιλολόγος, Γραφείο Συντονιστή Εκπαίδευσης Αγ. Φραγκίσκου
- Παγκοσμιοποίηση: Το Μέλλον της Ελληνικής Γλώσσας - Γλωσσική Πολιτική της Ελλάδας και Προοπτικές** 431
- Η ελληνική γλώσσα και οι νέες πολιτικές εξελίξεις στη Ν.Α. Ευρώπη** 433
Ανδρειωμένος Γιώργος, Αναπληρωτής Καθηγητής Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ., Ιόνιο Πανεπιστήμιο
- Προοπτικές διδασκαλίας της Ελληνικής στην Οδησό - Συστηματική ανάλυση των προβλημάτων και προοπτικές** 439
Ποντοβορτώφ Νανούσκα, Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας, Κέντρο Νεοελληνικών Σπουδών, Εθνικό Πανεπιστήμιο Οδησού
- Προοπτικές της ελληνικής γλώσσας την εποχή της παγκοσμιοποίησης: η λογική της ασυνέχειας** 446
Πετρονικόλης Λουκάς, Αναπληρωτής Καθηγητής, University of Wisconsin, Oshkosh, U.S.A.
- Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στην Ελλάδα ως δημόσια πολιτική διαχείρισης της ετερότητας** 453
Μακρή Βασιλική, Φιλολόγος, Στέλεχος ΥΠ.Ε.Π.Θ., Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήμα Πολιτικών & Διοικητικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

- Δημογραφικό πρόβλημα, κινδύνολογία, ρόλος των γυναικών και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση - Ερμηνείες και παρερμηνείες** 459
Κατσούλης Χάρης, Καθηγητής Τ.Ε.Γ.Μ.Δ., Ιόνιο Πανεπιστήμιο
- Ίδρυση συντονιστικού οργάνου για τη στήριξη και προβολή της Ελληνικής Γλώσσας στο εξωτερικό** 475
Καμαρούδης Σταύρος, Επίκουρος Καθηγητής της Ελληνικής Γλώσσας και της Διδακτικής της, Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας, Α.Π.Θ.
Τόλη Θεοδώρα, Εκπαιδευτικός Δ.Ε. Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας, Α.Π.Θ.
- Ο Ελληνισμός της διασποράς και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.)** 482
Κουστουράκης Γεράσιμος, Σ.Ε.Π., Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Παναγιωτακόπουλος Χρήστος, Επίκουρος Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών
- Μετανάστευση και Εκπαιδευτική Πολιτική: Σύγχρονες τάσεις** 491
Μαγουλά Μ. Χαρά, Δρ. Οικονομικής Επιστήμης, Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πρόλογος

Το Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΚΕ.Δ.ΕΚ.), μετά την μεγάλη επιτυχία των πέντε προηγούμενων διεθνών συνεδρίων με θέμα: "Η Ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα: Μια διαπολιτισμική προσέγγιση", διοργάνωσε και τη φετινή χρονιά το 6ο Διεθνές Συνέδριο με θέμα: "Διαπολιτισμική εκπαίδευση - Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα".

Η αθρόα προσέλευση των συνέδρων και η προτροπή τους για τη συνέχιση της διοργάνωσης των συνεδρίων καθώς και η μεγάλη συμμετοχή συνέδρων, εισηγητών και ακροατών καθιστούν αναγκαία τη συνέχιση του Συνεδρίου.

Η μεγάλη ανταπόκριση των ενδιαφερομένων στην πρόσκληση του Συνεδρίου, καθώς και η επιτακτική ανάγκη για αλληλοπληροφόρηση στο χώρο της έρευνας και της εμπειρίας, σχετικά με το σημαντικό θέμα της διαπολιτισμικής προσέγγισης και της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας σε ομογενείς, σε αλλοδαπούς, σε παλιννοστούντες και μετανάστες μαθητές, που είναι εξαιρετικά επίκαιρο σήμερα, επικυρώνει την ανανέωση της ετήσιας συνάντησής μας. Είναι σημαντική η ανταλλαγή διαφορετικών απόψεων και η προσέγγιση των θεμάτων που αφορούν στο χώρο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης όπως διαμορφώνεται τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με τα στοιχεία μας στα έξι συνέδρια που έχουν διοργανωθεί ως τώρα, έχουν παρουσιαστεί 685 εισηγήσεις και έχουν συμμετάσχει περίπου 2.950 συνέδριοι από την Ελλάδα και όλο τον κόσμο. Από τα συνέδρια αυτά έχουν εκδοθεί, συμπεριλαμβανομένων και αυτών του βου συνεδρίου, 19 τόμοι πρακτικών, σε σύνολο 7.500 σελίδων περίπου.

Οι σύγχρονες τάσεις της κοινωνίας όπως αυτή διαμορφώνεται, η παγκοσμιοποίηση και η σύγχρονη πραγματικότητα, έχουν δημιουργήσει νέες συνθήκες στον εκπαιδευτικό χώρο που χαρακτηρίζεται από τη διαφορετικότητα των μαθητών, την πολυπολιτισμικότητα και τη γλωσσική ανομοιογένεια. Τα διεθνή συνέδρια του ΚΕ.Δ.ΕΚ., προσεγγίζοντας τα θέματα αυτά και πιο συγκεκριμένα τη διδασκαλία και εκμάθηση της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας αλλά και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, μέσα από τις εισηγήσεις των συνέδρων, τις επιστημονικές τους εργασίες, την επικοινωνία τους και τις συζητήσεις που ακολουθούν με την ανταλλαγή απόψεων, γνώσεων και εμπειριών,

συμβάλλουν καθοριστικά στην αντιμετώπιση των συγκεκριμένων προβλημάτων και στον γόνιμο διάλογο στον χώρο της εκπαίδευσης.

Οι εισηγήσεις και οι συζητήσεις του 6ου Διεθνές Συνεδρίου εκδίδονται σε τόμους με τίτλο:

- α) 6ο Διεθνές Συνέδριο, «Διαπολιτισμική εκπαίδευση – Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα», πρακτικά, τόμος I,
- β) 6ο Διεθνές Συνέδριο, «Διαπολιτισμική εκπαίδευση – Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα», πρακτικά, τόμος II,

Τα πρακτικά του συνεδρίου θα εκδοθούν και σε μορφή ειδικού CD-Rom, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα εύκολης πρόσβασης και χρήσης του επιστημονικού υλικού.

Κατά τη διάρκεια του 6ου Διεθνούς Συνεδρίου, μέσα από τις εισηγήσεις και τις συζητήσεις, τέθηκε ως άμεσος στόχος η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και των αρμόδιων υπηρεσιών σε θέματα που αφορούν στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης και την προώθησή της σε παγκόσμιο επίπεδο, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί η προσφορά τόσο στους ομογενείς του εξωτερικού και τους αλλοδαπούς που θέλουν να μάθουν την ελληνική γλώσσα όσο και στους παλιννοστούντες και τους αλλοδαπούς που εγκαθίστανται στην Ελλάδα.

Η Οργανωτική Επιτροπή ευχαριστεί θερμά τους παρακάτω φορείς:

1. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων: Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας - Διεύθυνση Μεταπτυχιακών Σπουδών και Έρευνας,
2. Υπουργείο Εξωτερικών: Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού,
3. Υπουργείο Πολιτισμού: Τμήμα Συνεδρίων και Εκδηλώσεων,
4. Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας,
5. Πανεπιστήμιο Πατρών: Επιτροπή Ερευνών

για την οικονομική ενίσχυση και τη γενικότερη υποστήριξη τους στη διοργάνωση και πραγματοποίηση του συνεδρίου.

Ευχόμαστε και στο μέλλον να στηρίζουν παρόμοιες προσπάθειες που προσβλέπουν στη διάδοση και την αναβάθμιση της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας.

Ο πρόεδρος της οργανωτικής επιτροπής

Παντελής Γεωργγιάννης

Καθηγητής